

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

HØRINGSSVAR - EVALUERING AV KVOTEORDNINGEN

Erasmus Mundus-programmet framheves som en modell som kan brukes for en joint degree-ordning innenfor kvoteordningen. De fleste joint degrees som har vært etablert gjennom denne ordningen så vidt Høgskolen i Ålesund kjenner til, har vært med europeiske partnere. Respondentene intervjuet i rapporten framhever at joint degrees er vanskelige og ressurskrevende å etablere, selv med europeiske partnere. Videre framhevet respondentene at ulike utdanningssystem, gradssystem og akkreditering med kvoteland gjør denne prosessen ekstra utfordrende (side 67). Vi er enige i denne vurderingen og mener dette ikke er tilstrekkelig vektlagt i rapportens anbefalinger.

Høgskolen i Ålesund er enige i rapportens kritikk av dagens finansielle ordning, administrert av Lånkassa. Vi har tilsvarende erfaringer som det som skildres i rapporten. Ved en omlegging av stipendordningen må studentene likevel ha et norsk fødselsnummer for å kunne åpne en norsk bankkonto hvor et stipend kan utbetales. UDI og Skattemyndighetene bør derfor også involveres for å få etablert en smidigere og hurtigere behandling. Den skisserte løsningen der utdanningsinstitusjonene forvalter stipendene til studentene vil medføre økte administrative kostnader ved institusjonene.

Høgskolen er skeptisk til rapportens anbefalinger om å redusere antall institusjoner som tar imot kvotestudenter. Det virker uklart på hvilket grunnlag disse institusjonene skal velges og vi ser at utvelgelseskriteriene som er foreslått trolig vil utelate mange institusjoner som i dag er med i ordningen. Kvoteordningens styrke etter vårt syn nettopp at også mindre institusjoner kan være med i ordningen, og derigjennom både kunne gi et allsidig studietilbud, økt bidrag til kompetansebygging i mottakerland og styrke egen institusjons internasjonale samarbeid. Den skisserte søknadsprosedyren knyttet til kvoteplasser administrert av SIU virker også unødig byråkratisk.

Rapportens måte å måle effekt på, gir en naturlig vridning mot at det spesielt er universitetene som ansees å ha gitt/fått mest ut av ordningen. Siden ca. 90 % av fullførte grader under ordningen siden 1994 er på master- og PhD-nivå, og de små og mellomstore høgskolene i evalueringsperioden i liten grad har hatt studietilbud på master- og PhD-nivå, gir effektmålene som benyttes i evalueringen et unyansert bilde av hele kvoteordningen. Det legges stor vekt på vitenskapelig publisering, noe som naturlig gir en skjevhet i utgangspunktet. Tabell 4.4 illustrerer dette godt, hvor det er store forskjeller på universiteter og høgskoler. Tabellen viser også at det ikke nødvendigvis er institusjonsstørrelse som teller, men institusjonenes faglige profil. Høgskolen i Oslo har få sampubliseringer sammenlignet med andre institusjoner som er vesentlig mindre.

I de følgende avsnitt besvares de konkrete spørsmålene i høringsbrevet.

1. Forslag til alternativ bruk av midlene

Bygging av faglige nettverk er en langvarig prosess. Vi ser det derfor som gunstig om en del av stipendmidlene kunne kanaliseres til å støtte mobilitet av lærere og gjesteforskere fra våre

Postadresse Postboks 1517 N-6025 Ålesund postmottak@hials.no	Besøksadresse Larsgårdsvegen 2 N-6009 Ålesund www.hials.no	Telefon 70 16 12 00 Telefaks 70 16 13 00	Bankkonto 7694 05 00636 Foretaksregisteret NO 971 572 140
--	--	---	--

partneruniversiteter (støtte til reise, opphold og evt. lønn i Norge) – for opphold av så vel kort som lengre varighet. Norge er et høykostnadsland og det kan være vanskelig for partneruniversiteter å finansiere kostnadene ved andre midler. Det kan også være gunstig å gi reisestipend til egne faglige tilsatte som ønsker å være gjestelærere ved våre partneruniversiteter. Dette kan bidra til bedre faglig kontakt og kjennskap til hverandres studieprogrammer og -systemer, personlige kontakter som i neste runde kan gi spin-off effekter i form av felles prosjekter og muligens sandwich-programmer. Samtidig er det viktig at en slik ordning blir minst mulig byråkratisk med enkel søknadsprosess. Det er i praksis ikke alltid mulig å tidfeste et slikt besøk år i forveien. Dette kan løses ved at institusjonene får mulighet til å overføre deler av et års stipendkvoter til å finansiere opphold for fagtilsatte etter gitte kriterier. Dersom forvaltning av stipendmidler blir overført til institusjonene skulle dette være mulig å gjennomføre i praksis.

2. Kvoteordningen som mobilitetsordning

a) Høgskolen i Ålesund er positiv til at kvoteordningen kan romme andre samarbeidsformer enn bare studentmobilitet, f.eks. lærermobilitet som nevnt i punkt 1.1. Samtidig er vi skeptisk til rapportens anbefalinger som ser ut til å nedtone generell kompetansebygging i mottakerland til fordel for kompetansebygging på høyere nivå (mastergrad og doktorgradsnivå). Kvoteordningen har også de siste årene vridd fokus fra bachelor til masternivå og doktorgradsnivå. Samtidig tar en for stor vektlegging av høyere utdanningsnivå lite hensyn til at mange land fortsatt har problemer med kapasitet og kvalitet hos egne universiteter. Kapasitetsbygging på lavere nivå er fortsatt et behov. Rapportens anbefalinger tar etter vårt syn større hensyn til målsettingen internasjonalisering (styrke norske institusjoners internasjonale samarbeid) der enkelte internasjonale rankinglisters vektlegging av joint degrees har vært styrende i stor grad. Dette vil kunne utelate andre viktige samarbeidsinstitusjoner som er i ferd med å bygge opp kompetanse for undervisning på høyere nivå og forskningsaktiviteter. Den skisserte endringen i programmets målsettinger vil også utelukke mange institusjoner som i dag deltar i ordningen, og bidrar med viktige spissede programmer med praktisk vinkling (profesjonsutdanninger) som mange av universitetene ikke tilbyr. Ved mindre utdanningsinstitusjoner er programmer ikke etablert utelukkende for kvotestudenter, som tilfellet ser ut til å være ved større institusjoner. Kvotestudentene vil dermed inngå i større studentgrupper bestående av både norske studenter og studenter fra andre land, som vi mener er gunstig utfra både et lærings- og integreringsperspektiv. Det kan dermed stilles spørsmål ved om denne endringen tar tilstrekkelig hensyn til partnerlandenes og -institusjonenes behov, og legger for mye vekt på større norske høgskoler og universiteters antatte behov.

b) Rapporten anbefaler en begrensning i antall kvoteland. I løpet av programmets levetid har landlisten blitt endret flere ganger, basert på politiske prioriteringer. Dette har skapt uforutsigbare rammevilkår for flere partnerinstitusjoner. Fra vårt ståsted bør en landliste være basert på andre kriterier enn bare norske økonomiske og politiske interesser, spesielt dersom utviklings- og bistandsperspektivet fortsatt skal være et fokus for ordningen. Vi mener land der Norge har bistandssamarbeid (som Tanzania) fortsatt bør være på lista, det samme gjelder for flere land i u-landskvoten. I Øst-kvoten er flere land omfattet av også andre stipendprogram, der en samordning av stipender til spesielt studentmobilitet bør vurderes.

c) I tillegg til fortsatt studentmobilitet, mener vi midler til styrking av faglige og evt. administrative nettverk bør prioriteres. Bygging av nettverk tar tid og krever personlig kontakt. De personlige relasjonene er i mange land en forutsetning for å kunne etablere samarbeidsprosjekter. Langsiktig bygging av tillit til personer, utdanningssystem, forskningskompetanse m.m. er faktorer som spiller inn og tar erfaringsmessig lang tid å bygge opp. Studenter er en viktig brikke som ambassadører i denne sammenheng.

3. BRIKS

a) Kvoteordningen kan være et viktig bidrag til samarbeid med BRIKS-landene, med et mulig spørsmålstegn knyttet til Russland. Det finnes det i dag flere stipendordninger for Russland, som evt. bør samordnes i et felles stipendprogram. Det vises ellers til rapportens konklusjoner om at returprosenten er

spesielt lav for russiske studenter, og det bør derfor vurderes om kvoteprogrammet er egnet for denne målgruppen. Høgskolen i Ålesund har koblet institusjonelt samarbeid med Russland (og Kina) med mottak av kvotestudenter.

b) Vi mener det blir feil å ta midler fra kvoteprogrammet for å finansiere samarbeid med BRIKS-landene, som i utgangspunktet har mer ressurssterke studenter enn flere land i u-landskvoten.

1.2 Kvoteordningen som virkemiddel i bistandspolitikken

1. Vi vektlegger partneruniversitetenes prioriteringer i størst mulig grad, såfremt kandidaten fyller kriterier for opptak til aktuelle program. Partneruniversitet må anbefale søknaden (endorsement), og dermed gå god for sin kandidat og søknadens prioriteringer. Vi ser pr dato ikke behov for andre ordninger og har heller ikke fått signaler fra partneruniversitetene våre om at det er misnøye med prosessen.
2. Vi mener en ordning som også omfatter mobilitet av faglig personell vil være et viktig bidrag, men vil påpeke at dette er en langvarig prosess, kfr. punkt 1.2. c
3. Ingen spesifikke kommentarer til dette.
4. Nei. Dette vil etter vårt syn være begrensende og utelukke mange høgskoler som i dag deltar i ordningen, kfr. punkt 1.2.
5. Vi har hatt synergier med NORAD-prosjekter, spesielt i Tanzania der kvoteprogrammet er brukt strategisk for å bygge opp en maritim utdanningsinstitusjon i Dar Es Salaam. Dette startet som et NORAD-prosjekt. Vi har i en årrekke tatt opp studenter som etter utdanning er blitt engasjert som lærere. De fleste studenter har vært på bachelornivå. Det har for øvrig vært en hemsko for prosjektet at studenter som har fått kvotestipend på bachelornivå (inkl. årskurs i norsk) ikke senere har kunnet få kvotestipend for å bygge videre til masternivå ved vår institusjonen. Andre type samarbeidsprosjekter, finansiert av NORAD, har inngått i dette samarbeidet. Disse aktivitetene er innenfor Høgskolens profil, langsiktig strategi og vurderes å være svært vellykket.
6. Vi mener det er motsetninger mellom fokus på internasjonalisering hjemme og bistandsperspektivet. Som nevnt innledningsvis mener vi rapportens anbefalinger bidrar til kraftig vridning på bekostning av bistandsperspektivet. Utdanningsbehovet i landene som sender kvotestudenter til Norge bør telle mye.

Med vennlig hilsen
HØGSKOLEN I ÅLESUND

Marianne Synnes
rektor

Øyvind Edvardsen
studiedirektør